

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
Oddělení archeologie

Uherské Hradiště
Hradební ulice (parcela č. st
327/1;327/3;327/2;361/1;361/2)
(okres Uherské Hradiště)

Projekt záchranného
archeologického výzkumu
VÍCEÚČELOVÝ DŮM, UL. Hradební – býv. sodovkárna

Uherské Hradiště 2020

Katastrální území:	Uherské Hradiště
Okres:	Uherské Hradiště
Trat':	ulice Hradební
Kultura:	středověk, raný novověk
Druh nálezů:	jímky?, zděné konstrukce, pyrotechnická zařízení, zaniklý vodní tok
Rámcová doba výzkumu:	listopad 2020 – leden 2021
Věcný garant:	Mgr. Tomáš Chrástek
Vedení výzkumu:	Mgr. Jaroslav Bartík

1. Úvod

V souvislosti s výstavbou nového víceúčelového domu v ulici Hradební v Uherském Hradišti proběhly demoliční práce bývalého objektu sodovkárny. Po demolici objektu proběhly vrty pro záporové stěny a následně 1. etapa skrývky. V ploše skrývky byly ihned patrné archeologické situace, následně bylo provedeno hrubé začištění celé plochy stavební mechanizací. Po tomto hrubém bylo možné blíže identifikovat archeologické situace vyžadující realizaci záchranného archeologického průzkumu. Na základě dohody s archeologickým oddělením Slovákého muzea byly stavební práce pozastaveny až do provedení archeologického výzkumu. Cílem výzkumu je zdokumentovat dochované archeologické situace a ověřit stavební vývoj parcely.

2. Lokalizace polohy

Objekt novostavby víceúčelového domu se nachází na ulici Hradební, přičemž přístup na parcelu je po provedení demolice taktéž z ulice Obchodní. se nachází na severovýchodním rohu Mariánského náměstí. Z hlediska dispozice města se stavba nachází v prostoru MPZ Uherské Hradiště.

3. Historie lokality

Z hlediska topografie středověkého a novověkého města města se parcela nachází v prostoru mezi středověkým a barokním opevněním, uvnitř jednoho z bastionů. Opevnění města Uherské Hradiště procházelo v minulých staletích složitým vývojem. Z typologicko-chronologického hlediska lze vyčlenit 3 typy fortifikačních struktur chránících město. Nejstarší, související se

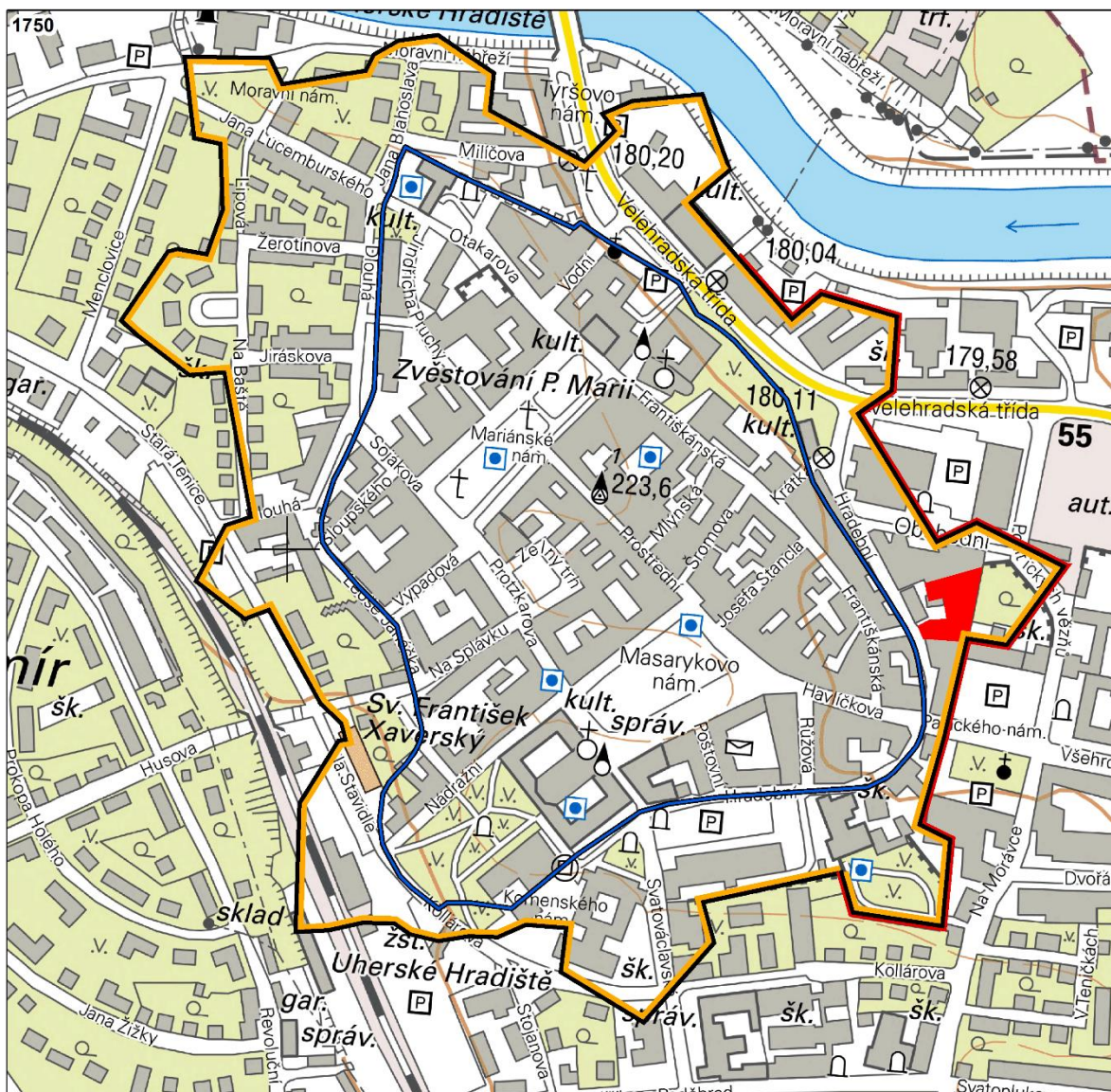
založením města je dřevěná palisáda, tato provizorní forma opevnění ovšem nemohla dlouhodobě splňovat požadavky města na jeho ochranu.

V první polovině 14. století proto přistoupilo město k vybudování kamenné hradby, v období baroka bylo potom vybudováno bastionové opevnění. S ohledem na svoji strategickou polohu na ostrově využívalo město jako obranný prvek nejen nadzemních obranných konstrukcí, ale i vodních příkopů. Nejdelší úsek vodního příkopu byl zachycen v délce 106 m v ulici Velehradské, severně od Staroměstské brány ve vzdálenosti 2–20 m od hradby. Byl žlabovitě zahlouben 3 m do povodňových vrstev, dno bylo pokryto mocnou vrstvou sídlištních odpadků a byla zde dokumentována palisáda z hráněných dřevěných kůlů, vytvářející zdvojenou řadu. Ovšem nejčastěji archeologicky doloženým fortifikačním prvkem je relikt středověké kamenné hradby. Průběh hradby v její finální podobě je možné odvodit z pozdějších plánů barokní pevnosti, (na kterých je ještě podrobně zakreslena. Jeden z posledních plánů zachycující její průběh představuje výřez ze stabilního katastru z r. 1827. Na tomto plánu je hradba zobrazena s výjimkou již několika zaniklých úseků ještě před masovou demolicí.

Samotná stavba a i následná údržba tohoto opevnění si vyžádala nemalé finanční náklady. Vlivem přírodních vlivů, válečných událostí i požárů, hradba i přes více či méně pravidelné opravy chátrala. Její stav k roku 1644 popisuje zpráva pevnostního architekta Giovanna Pieroniho: "Zdivo hradeb i věží je málo pevné s velkými trhlinami, je nakloněné, podkopané a proděravělé a ve třech částech jsou hradby zřícené s dlouhými průlomy, měřícími 10, 18 a 24 stop." Ve 40. letech 17. století přistoupilo tedy město k opravě staré hradební zdi a také k vybudování nové fortifikace sledující v přibližně stejné vzdálenosti oválný tvar původního opevnění.

Postup stavebních prací lze sledovat na dochovaných plánech a vyobrazeních města. K roku 1658 bylo vystavěno šest bašt, k roku 1670 byli dobudovány další bašty a pevnůstka před Kunovskou bránou. Taktéž byly postupně budovány i zdi spojující jednotlivé bašty, které jsou ovšem některých místech dočasně nahrazeny palisádou. K roku 1676 byla potom budována další bašta v prostorách východně od jezuitské koleje. K roku 1702 byla potom dostavěna poslední bašta umístěná za jezuitskou kolejí. K roku 1716 je opevnění doplněno zpevněním vnějšího valu 10 sáhů vysokou a jednu stopu širokou zdí. Poslední a finální podobu opevnění před jeho zrušením zachycuje nedatovaný plán z poloviny 18. století. (Jůzovi 1958, 24-27) Význam Uherského Hradiště jako pevnosti postupně upadal, svůj díl na tom mělo slábnoucí vojenské nebezpečí ze strany Uher a špatný technický stav pevnosti. K roku 1782 byla pevnost Josefem II. zrušena. Hradby byly postupně rozebírány na stavební materiál. Nejprve přišla na řadu původní středověká hradba a následně, v souvislosti se stavebním rozvojem města za hradbami, kolem poloviny 19. století také vnější barokní fortifikace.

Na základě plánu stabilního katastru z roku 1827, můžeme také rekonstruovat skutečný průběh opevnění před jeho úplným rozebráním či zasypáním. Do současnosti zůstal zachován bastion za Sokolovnou, v prostoru před bývalou Staroměstskou bránou, a také bastion v zahradě bývalé Měšťanské besedy. Byť nezůstaly části barokního opevnění zachovány v nadzemních částech, podařilo se průběh opevnění doložit také při několika archeologických výzkumech realizovaných v centru města.

Legenda

Barokní opevnění - 1750

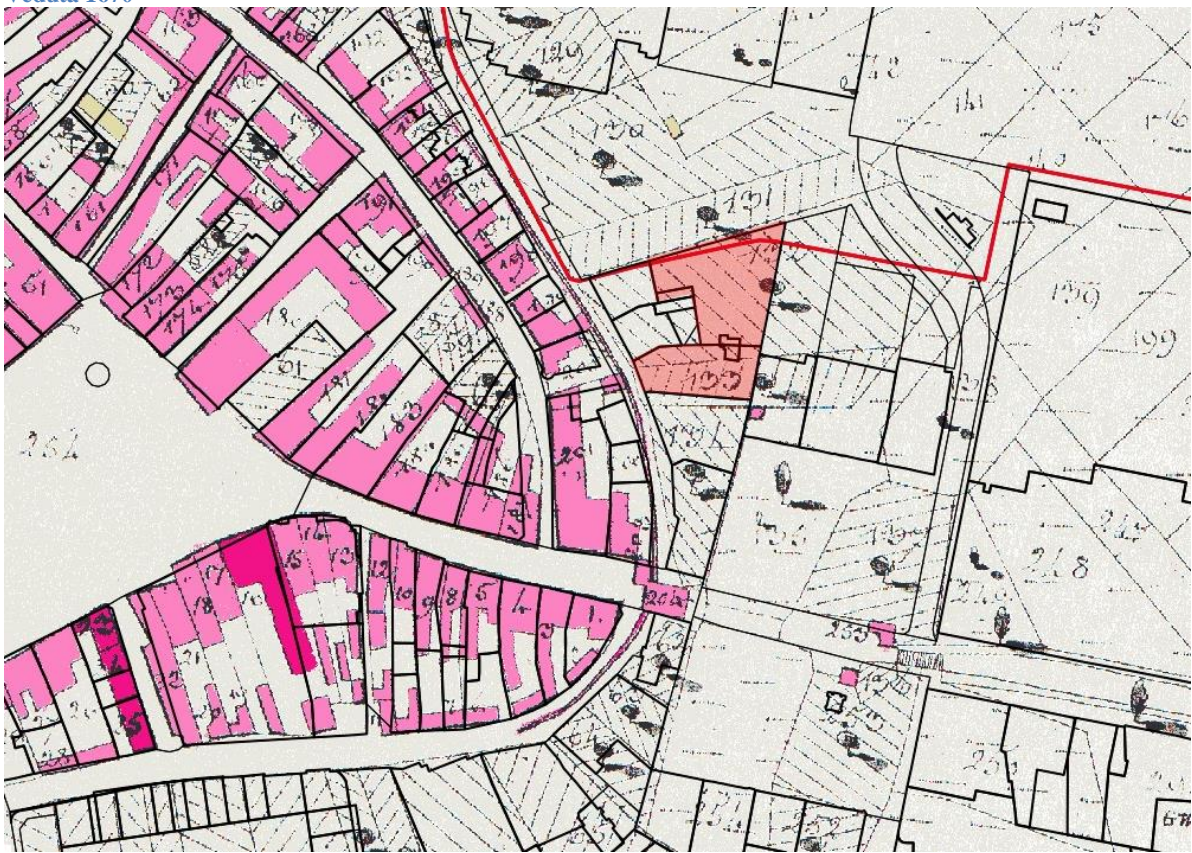
TYP

- val s kamenným obezděním a cihlovou plentou
- kamenná
- Sředověké opevnění - 1827
- P_ZkPlocha

Na základě stabilního katastru z roku 1827 můžeme také sledovat novověký vývoj dotčené parcely, k tomuto období se zde nenachází žádná zástavba. Dle ikonografických pramenů a historických plánů by se zde tedy neměly nacházet žádné stavby realizované po roce 1670, v ploše by mělo být rozpoznatelné pouze koryto řeky Moravy, respektive vodní příkop.

Veduta 1670

Stabilní katastr 1827

4. Zjištěné archeologické situace

Po hrubém začištění plochy byl v ploše patrný průběh vodního příkopu a na několika místech se nacházely pozůstatky zděných konstrukcí. Velmi dobře byly také rozpoznatelné zahloubené archeologické objekty s výplní tvořenou namodralými jíly. V případě objektů kruhového půdorysu by se mohlo jednat o jímky. Po začištění vybraných situací se zde zatím neobjevily žádné dřevěné konstrukce. S ohledem na ikonografické prameny lze předpokládat, že všechny zjištěné struktury zanikly před rokem 1670. Na základě archeologických nálezů je lze prozatím datovat jen velmi rámcově do období středověk – raný novověk.

Kruhový objekt – ?jímka?

Pyrotechnické zařízení – píčka na břehu vodního příkopu

6. Metodika výzkumu

Plocha skrývky bude nejprve předčištěna pomocí drobné stavební mechanizace a následně dočištěna ručně. Po začištění plochy vznikne celkový plán archeologických objektů. Zhloubené archeologické budovy budou následně exkavovány, případně ovzorkovány. V závislosti na charakteru dochování konkrétní situace budou práce prováděny ručně, případně strojově s ručním začištěním. Všechny situace v ploše budou dokumentovány fotogrametricky pomocí kolmého leteckého snímkování a následně digitalizovány do plánů. Profily budou dokumentovány kresebně a následně také digitalizovány. Z jednotlivých objektů budou odebírány vzorky k proplavení. Dle typu získaného materiálu budou provedeny vybrané přírodovědné analýzy.

Movité archeologické nálezy budou tříděny dle objektů a materiálu. Po primárním očištění, které by mělo probíhat již v průběhu výzkumu budou evidovány prvním a následně druhým stupněm sbírkové evidence. Elektronická evidence bude provedena v programu ESSP. Na základě výsledků analogických výzkumů lze předpokládat nálezy zlomků keramických nádob, zvířecích kostí, železných předmětů, předmětů z barevných kovů, předmětů z organických materiálů a stavebních konstrukcí.

7. Závěr

V průběhu zemních prací souvisejících s výstavbou novostavby víceúčelového domu Hradební došlo v prostoru 1. úrovně skrývky k zachycení archeologických situací. Byl zachycen vodní příkop, zděné konstrukce, zhloubené objekty a pyrotechnické zařízení. V prostoru plochy

nebyly prozatím zjištěny pozůstatky žádných dřevěných konstrukcí. Archeologický výzkum si klade za cíl zdokumentovat zachycené archeologické situace a ověřit stavební vývoj parcely.

8. Časový harmonogram a kalkulace

Doba výzkumu: listopad 2020 – leden 2021 (5 týdnů)

Personální obsazení - 1x archeolog, 1x terénní technik, 6x dělník ZAV

Náklady terénní části ZAV - 384 000 Kč (bez DPH)

Náklady archeologického výzkumu

kalkulace archeologického výzkumu na základě zjištěných archeologických situací

Akce: VÍCEÚČELOVÝ DŮM, UL. Hradební – býv. Sodovkárna

I. etapa Dohled při skrývce

Položka	Počet	Cena/hod	Kč/km	Počet km	Cena celkem
odborný archeolog	1	10000	0	0	10 000
Závěrečná zpráva			0	0	0
C e l k e m I.et. bez DPH					10 000

II. etapa ZAV (vlastní archeologický výzkum při pozitivním zjištění archeol. nálezů)

Pracovníci	Počet hod	Cena/hod	Kč/km	Počet km	Cena celkem
odborný archeolog	175	450	0	0	78 750
terénní technik	175	250	0	0	43 750
Dělník ZAV	1050	150	0	0	157 500
Dopravné	0	0	8		0
Letecké snímkování					10 000
Stavební mechanizace					30 000
C e l k e m II.et. bez DPH					290 000

Laboratorní zpracování nálezů, vč. nálezové dokumentace

C e l k e m zpracování bez DPH	84 000
---------------------------------------	---------------

Náklady c e l k e m bez DPH	384 000
DPH (21%)	80 640
Náklady celkem s DPH	464 640